

BİR ÖRGÜT OLARAK SINIF

Yrd.Doç.Dr. Erdal TOPRAKÇI¹

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca gruplar ürettiklerinin fazlasını, genişlemek amacıyla kullandılar. Bunların çoğunda genişleme pek ilerlemeden fizik ve toplumsal çevrenin hışmına uğradı. Bazıları daha başarılı oldu. İster fazla çorak, ister aşırı verimli, hangi tür bir çevreye sahip olurlarsa olsunlar, grupların bazıları geliştiler, çoğaldılar ve gruptan daha geniş toplumsal birimler (örgüt) görünmeye başladı. Toynbee'nin ifade ettiği gibi, çevrenin meydan okuyuşu bu kere bir iç meydan okuyuş doğurdu; Geniş ölçüde bir işbirliği sağlanabilirse cömert doğaya gittikçe daha çok egemen olunacak ve ondan daha çok yararlanılacaktı. Başlangıçta bunun başarılı olarak gerçekleşmesi alabildiğine geniş nehir vadilerinde oldu. Daha fazla işbirliği oralarda, toprağa kanallar açıp setler yaparak suyu kullanılabilir duruma getirdi. Bu, büyük kazançlar doğurdu ve daha geniş bir işbirliği sağladı. Sonunda gruplardan biri, ötekilere benzeyen ama onların niteliklerini de geniş oranda kendinde toplayan bir grup, kazanılanları birleştirip sağlamlaştırdı, böylece bir uygarlık doğdu (Homans 1971: 331).

Uygarlığın oluşum seyrine bakıldığında, örgütlenmenin temel şartı olan işbirliğinin, ilkelden moderne bir evrim geçirdiği söylenebilir. İnsanlar, geçmişte olduğu gibi, bugün de amaç veya amaçlar dizisi doğrultusunda bir araya gelmektedirler. Fakat, bugün insanların biraraya gelme nedeni olan amaç veya amaçlar dizisi, daha karmaşık gibi gözükmektedir. İşbirliğinin biçim veya amacı nasıl olursa olsun, örgüt ile uygarlığın eşanlamlı olduğu ve örgüt olmaksızın uygarlığın olmayacağı açıktır (Aydın 1991: 13). Buna göre, bir toplum kendi içerisinde ne kadar örgütlenmişse ancak, o kadar uygar olabilmektedir.

"Örgüt, iş ve işlev bölümü yapılarak, bir otorite ve sorumluluk hiyerarşisi içerisinde, ortak ve açık bir amacın gerçekleştirilmesi için bir grup insanın etkinliklerinin ussal eşgüdümüdür" (Schein 1978: 11).

Bir grubun örgüt olarak tanımlanabilmesi için, birden fazla insan, ortak bir amaç, amacın gerçekleştirilmesine katkıda bulunma isteği ve düzenleyici bir mekanizma gibi öğelere sahip olması gerekir. Bir sistem özel bir bildirim veya düzenleyici mekanizmasız çalıştığında bu, toplumsal bir örgüt değil; İlkel bir grup

¹ Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi

olur. Bir gönüllü grubu eylemlerini, işleyişi hakkında aldığı bilgiler ışığında düzenlemek için sistematik yöntemler edindiğinde 'örgüt' durumuna gelir (Katz ve Kahn 1977: 47).

Örgüt kavramı ile birlikte varolan önemli bir kavram da, 'yönetim'dir. Gerçekten de nerede bir örgütlenme olmuşsa orada yönetim eylemi de söz konusu olmuştur. Çünkü, örgütlenmiş bir insan grubunun bir takım amaçları gerçekleştirme çabası eşgüdümlemeyi zorunlu kılar. Bu zorunluluk, örgüt ile yönetim kavramlarının iç içe olduğunu vurgular.

"Yönetimin esası, ortak bir amacın gerçekleştirilmesi için eldeki insan ve madde kaynağının etkili bir biçimde kullanılmasıdır" (Aydın 1991: 69). Yönetim, bir örgüt ortamında varolan, örgütü amaçlarına uygun yaşatmaya çalışan bunun için de elindeki insan ve madde kaynağını amaç yönünde eşgüdümleyen eylemler bütünüdür.

Toplumsal yaşamda bir çok gereksinimin karşılanması ve bunun sürdürülmesi örgütlü ve bu örgütlülüğü sürdüren yönetimi içinde barındıran birçok örgüt vardır. Bunlardan biri de eğitim örgütüdür.

Eğitim olgusunun örgütlü bir hale dönüşmesi, insanlık tarihi ile birlikte ele alındığında oldukça uzun bir zamanı gerektirmiştir. Toplumlar geliştikçe işbirliği çeşitlenmiş, meslek yaşamı uzmanlaşmaya gerek duymuştur. Artık birçok bilgi ve becerinin uzmanlarca verilmesi zorunlu hale gelmiştir. Aile, sokak, işyeri gittikçe gelişen ve çeşitlenen teknolojilerin aktarılmasını başaramaz hale gelmiştir. Vatandaşlık görevinin gerektirdiği bilgi, beceri ve değerlerin herkese aynı şekilde verilmesi, herkesin ortak bir eğitim sürecinden geçirilmesi ile olanaklı olabileceğinden, karmaşıklaşan toplum, eğitimi örgütlemek zorunda kalmıştır. (Fidan ve Erden 1991: 15).

Tanımının ayrıntılarını ortaya çıkış nedenlerinden alan 'eğitim örgütü', toplumun eğitimsel amaçlarını gerçekleştirmek üzere insan ve teknolojiye oluşan bir yapı olarak tanımlanabilir. Örgüt ve yönetimi kavramları arasındaki ilişkinin benzeri bir ilişki burada da söz konusudur. Eğitimde insan ve teknolojiye oluşan bu yapının işletilmesi "eğitim yönetimi" kavramını açıklamayı gerektirmektedir.

"Eğitim yönetimi, toplumun eğitim gereksinimini karşılamak üzere kurulan eğitim örgütünü amaçlarına uygun olarak işletmek, geliştirmek ve yaşatmak sürecidir" (Başaran, 1988:43). "Eğitim yönetimi, öğretme ve öğrenmeyi geliştirmeyi amaçlayan kurumların yönetimidir. Bu kurumlar devlet okullarını, bölge okullarını, genel ve özel yüksekokulları, genel ve özel üniversiteleri ve diğerlerini kapsar" (Campbell ve Ark. 1983: 1).

Eğitim örgütü birçok alt sistemden meydana gelir, fakat, onun meydana gelmesinde, etkinliklerinin değerlendirilmesinde ve varlığını sürdürmesinde en etkili alt sistem okul örgütüdür(Taymaz 1989: 13). Bütün bir eğitim sistemi okul örgütü aracılığıyla amaçlarını gerçekleştirmeye çalışır. Okul örgütü, eğitim örgütlerinin en

önemli birimdir. Eğitim örgütleri amaçlarına, okul örgütünün uygulama ve eylemleriyle ulaşmaya çalışırlar.

Okul örgütü, bulunulan bölgenin de gereksinimlerini de dikkate alarak, eğitimin amaçlarına ulaşmak üzere biraraya gelmiş öğrenci, öğretmen, diğer personel ve araç gereçlerden oluşan bir örüntü olarak tanımlanabilir.

Bir eğitim sistemi içinde, okul nasıl bir alt sistem ise eğitim yönetimine oranla, okul yönetimi aynı durumdadır. Okul yönetimi bir bakıma eğitim yönetiminin sınırlı bir alanda uygulanmasıdır. Eğitim yönetimi nasıl yönetimin eğitime uygulanmasından meydana geliyorsa, okul yönetimi de eğitim yönetiminin okula uygulanmasından meydana gelmektedir (Bursalıoğlu 1987: 6).

Okul yönetimi, okulu saptanan amaçlarına ulaştırmak üzere, öğrenci, öğretmen, diğer personel gibi insan kaynakları ve okul binası, araç ve gereçler gibi madde kaynaklarını bir araya getirip etkili bir biçimde kullanarak, belirlenen politikaları ve alınan kararları uygulayan mekanizma olarak tanımlanabilir.

Eğitim ve okul yönetimi alanlarında bugün dikkate değer bir kuramsal temelin oluşturulduğundan söz edilebilir. Ancak aynı düşünce sınıf yönetimi için geçerli değildir. Bu alanla ilgili çalışmalara bakıldığında ağırlıklı olarak deneme yanılma biçiminde çabalarla bilgi geliştirildiği ve örgüt ve yönetim kavramlarının pek kullanılmadığı görülmektedir. Oysa, sınıf yönetimi ve organizasyonu becerisi, özellikle öğretmenlik deneyiminin ilk yıllarında önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Fuller 'e göre, öğretmenler ilk öğretime başladıklarında en fazla sınıfın kontrolüyle başa çıkmaya vakit harcamaktadırlar. Aynı konuda, Veenman, 1960 ve 1984 yılları arasında yeni öğretmenliğe başlamış öğretmenlerin problemleriyle ilişkili, çeşitli ülkelerde yapılmış çalışmaları taradıktan sonra ifade etmiştir ki, sınıf disiplini acemi öğretmenler tarafından meslekle ilişkili olarak algılanan en ciddi problem kaynağıdır. Tecrübesiz öğretmenlerin genellikle çocukların gereksinimlerindeki bireysel farklılıklar ve öğretimin kalitesi yerine, kendilerini güvence altına almaya çalışmaları nedeniyle sınıf yönetimi becerisi kaçınılmaz olarak acil üzerinde durulması gereken bir konu ve özellikle tecrübesiz öğretmenlere kazandırılması gereken bir yeterliliktir (Türmüklü 1999: 1). Bu önem sınıf yönetimi kavramının bilimsel olarak incelenmesini gerektirmektedir. Sınıf yönetimi kavramı bilimsel olarak analize tabi tutulduğunda, kavramın içinde yeralan gizli içerik olan eğitimsel yönün ötesinde, yönetsel bir içeriğe de sahip olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Buna göre artık sınıfı da bir örgüt olarak görmek gerekmektedir. Çünkü, örgütlenmemiş bir grup yalnızca bir insan yığıdır. Her grup varlığını sürdürmek için örgütlenmek zorundadır (Kaya 1991: 32).

Sınıflardaki öğrencilerin bireysel ve dağınık anlamdaki yorumu öğrencilerin kimisi için etkili bir öğrenme ortamı oluştursa da sınıflarda ciddi kabul edilebilecek sorunlar olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Nitekim aşağıda yer alan gazete haberi gelişmiş ülkeler kategorisinde yeralan ülkeler de bile sınıfa ilişkin sorunlar yaşandığını göstermektedir.

Sınıfta İntihar Etti: CARO(AA)-ABD'nin Michigan eyaletinde 17 yaşındaki bir genç, okula getirdiği silahla öğretmenini ve sınıf arkadaşını kısa süre rehin aldıktan sonra intihar etti. Gencin, bir paket sigara karşılığında sınıf arkadaşını, daha sonra da öğretmenini serbest bıraktığı açıklandı (Cumhuriyet Gazetesi 2001: 3).

Almanya'da lisede katliam: 18 ölü: Almanya'nın Erfurt kentindeki Gutenberg Lisesi'ni silahla basan eski bir öğrenci 14'ü öğretmen biri polis olmak üzere 17 kişiyi öldürdü. 19 yaşındaki saldırganın da öldüğü olayda en az 6 kişi yaralandı. (26.04.2002 16:59:00). Thüringen eyaletinin Erfurt kentindeki Gutenberg lisesini basarak kan gölüne çeviren 19 yaşındaki gencin bir süre önce okuldan atıldığı bildirildi. Polis yaptığı açıklamada 14'ü öğretmen 2'si öğrenci biri polis bir de saldırganın kendisi olmak üzere 18 kişinin olayda hayatını kaybettiğini açıkladı. Polis, okul hademesinin TSİ ile 12.05'te polisi arayarak okulda ateş edildiğini söylediğini, bunun üzerine olay yerine ilk giden polis ekibinin, saldırganla silahlı çatışmaya girdiğini, çatışmada 1 polisin öldüğünü bildirdi (e-kolay.net 2001)

Bu ve buna benzer haberler tüm dünyada neredeyse her gün bir gazete köşesinde bir radyoda bir televizyon haberinde konu olarak geçmektedir. Bu da gösteriyor ki artık sınıf yönetimine farklı bir bakış şart olmaktadır. İşte, bu çalışmanın amacı, eğitim ve öğretim uygulamasının gerçekleştirildiği yer olan sınıflar için eğitim ve okul yönetimi alanyazının da var olan kavramlar temelinde, gerekli bir kuramsal alt yapı oluşturulmasına katkı sağlamaktır..

Bu çalışmada yöntem, örgüt, yönetim, eğitim yönetimi, okul yönetimi alanlarında geliştirilen ve bugün için geçerliğini koruyan kavramların, sınıf yönetimi alanına genellenmesi içeriğinden oluşmaktadır. Buna göre her ne kadar açıkça belirtilmese de, sınıfın örgütsel ve yönetsel kavramlarla açıklanabileceğine ilişkin bir hipotez ileri sürülmüş ve alanyazındaki bilgiler temelinde, bu hipotezin testi yapılmıştır. Bu anlamda önce sınıfın bir örgüt olup olmadığı ya da olup olamayacağı, sonra örgüt ise sınıf ile ilgili değişkenlerin isimlerinin neler olması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Sınıf yönetimine ilişkin getirilen farklı bakışın temel dayanağı, sınıfa “örgütsel/yönetimsel bir içerik” kazandırma zorunluluğudur. Bu anlamda herhangi bir örgütü açıklamakta kullanılan ortak kavramlar sınıfla ilişkilendirilerek genellenmiş ve birer bulgu olarak sunulmuştur.

1. Bir Örgüt Olarak Sınıf

Okulun bir alt sistemi sınıflardır. Eğitim öğretim etkinliğinin üretim yeri sınıflardır. Bir başka deyimle eğitimin amaçlarının çocuklar üzerinde değişiklikler olarak somutlaştığı yer sınıflardır. Bütün bir okulun insan ve madde kaynağı sınıfta yapılacak işlemlerin destekleyicisi pozisyonundadır. Sınıfın bir örgüt olup olmadığını anlayabilmek için bütün örgütlerde geçerli kabul edilen ortak kavramlara bakmak gerekir. Bu kavramlardan ilki “amaçlar” dır. Her örgütün bir veya birden fazla amacı vardır. Eğer sınıf bir örgüt ise amacının olması gerekmektedir. Sınıfın amacı, eğitimin amaçları temelinde, öğretme ve öğrenmeyi en üst seviyede gerçekleştirmektir. Bir

diğer kavram “üyeler” dir. Her örgütün amaçları gerçekleştirmek üzere işe koştugu üyeleri vardır ve bu üyeler arasında işbölümü yapılmıştır. Sınıf açısından bakıldığında üyelerin öğretmen ve öğrenciler olduğu görülür. Öğretmen, yöneticiliği yapmaktadır ve öğrenciler öğretmenin, derslerin ve konuların belirlediği koşullarda işlerin dağıtıldığı (işbölümü) üyeler rolündedir. Örgütleri açıklamakta kullanılan bir başka kavram “teknoloji”dir. Her örgüt amaçlarına ulaşma yolunda içinde insanın da olduğu bir takım araç, gereç ve yöntemler kullanır. Teknoloji, mal ve hizmet üretmek amacıyla eldeki bilgi ve tekniklerin kullanılmasıdır (Can 1992: 61). Bir başka değişle, örgütlerde teknoloji, örgütün amacına ulaşmak için gerçekleştirdiği etkinliklerin tümüdür. Sınıf örgütünün teknolojisi öğretimdir. Öğretim, programın amaçlarını başarmak için öğrenci öğretmen ve materyallerin tümünü kapsar (Toprakçı 1996: 113). Bir diğer kavram “çevre” dir. Her örgütün içinden girdiler aldığı ve içine çıktılar verdiği bir çevresi vardır. Sınıfın da bir çevresi vardır. Sınıf açısından bakıldığında çevre diğer sınıflar, okul ve toplumdur.

Sınıfın bir örgüt olarak görülmesi gerektiği yukarıda da açıklandığı üzere önemli bir takım dayanaklara sahiptir. Öte yandan Katz ve Kahn (1977: 47) tarafından belirtilen, özellikle örgütleri gruplardan ayıran önemli bir ortak kavram daha vardır ki o da “düzenleyici mekanizma”dır. Gruplar ne zamanki eylemlerini düzenleyici bir mekanizma oluşturdular, o zaman örgüt olmuşlardır. Sınıfın bir düzenleyici mekanizmaya sahip olduğu söylenebilir. Çünkü, öğretmen amaçları gerçekleştirmek üzere benimsediği yollarda başarısızlığı gördüğünde bir değişikliğe gitmektedir veya gitmelidir. Aksi durumda başarı düşecektir.

Öte yandan, öğrencilerin bazıları her ne kadar isteyerek okula veya sınıfa gelmeseler de formal bir örgüt niteliğindeki okulun önemli bir parçası olan sınıflar da formaldır. Yani oluşma nedeni ister zorlayıcı bir nedene dayansın isterse gönüllü bir nedene dayansın aynı amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelen ve sonuçlar konusunda dönüt ve düzeltmeye giden her grup gibi sınıf ta bir örgüttür.

Sınıf örgütü, okulun eğitsel amaçları doğrultusunda bir araya gelen öğretmen, öğrenci ve diğer araç-gereçlerden meydana gelen bir yapı veya bir süreç olarak tanımlanabilir.

2..Sınıf Yönetimi

Bir okul sistemi içinde, sınıf nasıl bir alt sistem ise okul yönetimine oranla, sınıf yönetimi de aynı durumdadır. Sınıf yönetimi bir bakıma okul ve eğitim yönetiminin sınırlı bir alanda uygulanmasıdır. Eğitim yönetimi, nasıl yönetimin eğitime uygulanmasından meydana geliyorsa ve okul yönetimi de, eğitim yönetiminin okula uygulanmasından meydana geliyorsa; sınıf yönetimi de okul yönetiminin sınıfa uygulanmasından meydana gelir.

Sınıf yönetimi, eğitim yönetimi sıradizininin temel basamağıdır. Sınıf, öğrencilerle yüz yüze olunan bir yerdir. Eğitimin hedefi olan öğrenci davranışının oluşması burada başlar Eğitim yönetiminin kalitesi, büyük ölçüde, sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır. Lemlech’e göre Sınıf yönetimi, sınıf yaşamının bir orkestra gibi

yönetilmesidir (Başar 1999: 13). Öte yandan Doyle'e göre sınıf yönetimi, verilen süre içinde yer alan etkinliklerde bir grup öğrencinin işbirliğinin kurulması ve sürdürülmesidir (Açıkgöz-Ün 1996: 115). Öğrenciler sınıfın hem ürünü hem de işgörenleridir. Öğretmenler alt düzey, okul yöneticileri ise orta ve üst düzey yöneticileridirler. Sanayide olduğu gibi, bir okulun üretkenliği işçileri doğrudan yönetenlerin- yani öğretmenlerin- üretkenliğine bağlıdır (Glasser 1999: 8-9).

Kavramlardan da anlaşılabilceği gibi sınıfı gruba endekslemek sonuç alıcı bir tutum gibi gözükmemektedir. Öte yandan bir sınıfta gerek yapay gerekse doğal olsun birden fazla grup zaten vardır. Dolayısıyla sınıfı, grup kavramıyla açıklayarak onu darlaştırmadan öte bir şey yapmak olmaz. Örgüt kavramıyla açıklamak daha doğru bir davranış olabilir. Çünkü grup zaten örgüt kavramının içinde bir değişken ya da boyut olarak zaten vardır.

Sınıfa salt öğretimsel (Erdoğan 2000: 1) ve teknolojik bakış onun açıklanmasında ve anlaşılmasında engellere yol açabilir. Etkili bir öğrenme ve öğretme etkili bir yönetimden geçmektedir (Glasser 1999: 9). Öğretmen adayları üzerinde yapılan bir çalışmada (Winitzky and Kauchak 1995), öğrencilerden sınıf yönetimi ile ilgili kavramsal harita çizimleri istenmiş sonra öğrenciler sınıf yönetimi ile ilgili bir takım etkinliklerden geçirildikten sonra bir kavramsal harita daha çizimleri istenerek önceki ve sonraki haritalar karşılaştırılmıştır. Sonuçta, sınıf yaşamına “kontrol” kavramı açısından bakan öğrencilerin, sonraki haritalarında etkinliklerin bir sonucu olarak, “örgüt” kavramına geçiş yaptıkları gözlenmiştir. Sınıf kavramına örgütsel çerçeveden bir bakışa gereksinim olduğundan dolayı belki de bugün “sınıf yönetimi” kavramı hem ders olarak okutulmaya başlanmış, hem de ilgili alanyazında çok sayıda araştırma ve çalışmanın konusu olmuştur.

Sınıf yönetimini kırk veya kırkbeş dakikalık bir toplantının yönetimi şeklinde algılamak da hatalı sonuçlar yaşanmasına neden olabilir. Çünkü sınıf geçmişi, şimdisi ve geleceği ile sınıf yöneticisinin kavram dağarcığına yer aldığı anda ancak etkili bir öğretme ve öğrenme ortamı yaratmak olanaklı olabilir.

3. Sınıf Yöneticisi Olarak Öğretmen

Sınıf, örgüt kavramı bağlamında yorumlandığı takdirde sınıftaki insansal değişkenlere yeni bir isim vermek gerekmektedir. Bu değişkenlerden biri öğretmendir. Doğal olarak bu yeni adlandırmayla birlikte “öğretmen” kavramı, “sınıf yöneticisi” ile değişmek durumundadır. Yapılan iş özde aynıdır ama fark, artık öğretim etkinliğinin yönetsel bir içeriğe bürünmüş olmasıyla ortaya çıkmaktadır. Öğretmen öğretimi yöneten kişidir artık. Diğer taraftan, bilindiği üzere temel eğitimin birinci kademesinde sınıf yönetiminden sorumlu bir öğretmen varken; sonraki kademe ve okul düzeyleri açısından bu çoklu bir yapı göstermektedir. Çoklu özellik gösteren sınıflarda, ilgili öğretmenlerden oluşan bir ekibin sorumluluğu ön plana çıkmaktadır. Bir sınıfın derslerini okutan sınıf ve dal öğretmenleri, sınıftan genel olarak sorumlu öğretmen ile eğer var ise bunlara yardım eden eğitim uzmanları sınıfı yöneten ekip olarak değerlendirilebilir (Başaran 1996: 51). Sınıf yöneticisi kavramı birinci kademe için sınıf öğretmenini sonrakilere için ise sınıfın o dönem derslerine

giren öğretmenlerden oluşan ekibi ifade etmektedir. Bu ekip, eğitim programında gösterilen etkinliklerde bir sınıfın başarısını en üst düzeye çıkartmakla görevli olmalı, bu görevi yerine getirmek için; kendi başkanını seçme, bu amaç için okulun kaynaklarını kullanma, yönetim kararlarını verme ve uygulama yetki- sorumlulukları ile donatılmalıdır. Buna göre ekibin görelî bir özgürlüğü olmalıdır. Ekip doğrudan okul yöneticisine karşı sorumlu olmalı, ekiple okul yönetimi arasındaki basamaklar kaldırılmalıdır. Ekibin kendi kendisini yönetmesine izin verildiği için bürokratik ilişkiler en aza indirilmelidir. Bu ekip gücünü kendi kaynaklarından alarak canlı, dirik bir çalışma ortamına girecek ve eğittiği ve yönettiği sınıf da başarılı olacaktır (Başaran 1996: 51).

Doğal olarak böyle bir durum yönetim için artı bir zaman oluşturulması gerektiği gerçeğini de doğurmaktadır. Bu zaman yalnızca öğretmene değil öğrenciye yani sınıfa da verilmelidir. Yönetim için zaman olmaması yönetsel etkinliklerin gerçekleştirilmesini engellemektedir (Toprakçı 1993: 65). Müfredatın yoğun olması bu zamanın sağlanmasını zorlaştırır. Buna göre müfredatın da değişime uğraması gerekmektedir.

4. İşgören Olarak Öğrenci

Örgüt kavramına endeksli sınıfın insansal değişkenlerinden biri ve en önemlisi de öğrencidir. Bugüne kadar üzerinde değişiklik yapılması düşünülen, bu değişikliği isteyip istemediği kendisinden sorulmayan, buna rağmen kendisinin de bu değişim sürecinde aktif rol alması gerektiği söylenen öğrenci sınıfın bir örgüt olarak yorumlanmasıyla birlikte yeni bir adlandırmaya ve işleve bürünmek durumundadır. O da, sınıfın bir işgöreni. Böyle bir değişim veya dönüşüm gerek eğitimin amaçlarında gerekse sınıfın amaçlarında her işgöreni (öğrenciyi) dikkate alma zorunluluğunu doğurmaktadır. Bu başarılırsa işgören olarak örgütünün amaçlarıyla kendisinin amaçlarının tam uyumlu olduğu bir örgütte çok daha başarılı sonuçlar yaşanmasını sağlayan bir işgören kitlesiyle karşılaşılacaktır.

Sınıf bir örgüt olarak görülmeye başlanırsa belki, geçmişte kısmen olan ve alınan bütün önlemlere rağmen bugün bile varlığını sürdüren devamsızlık, disiplin, uyuşturucu, intihar, başarısızlık, ilgisizlik, düzeysiz cinsellik gibi sorunlara daha kalıcı ve kararlı çözümler geliştirilebilir. Öteki açıdan bugün eğitim örgütlerinin ve eğitim yönetiminin temel girdi ve çıktısı olarak kabul edilen öğrenciler var oldukları sınıflarında aslında sahipsizdirler. Sıradizinsel olarak bakıldığında, öğretmenlerin sorumluluğu okul müdürlerinde, okul müdürlerinin sorumluluğu müdürlüklerde, il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerinin sorumluluğu bakanlıktadır. Fakat öğrencilerin sorumluluğunun kime ait olduğu belli değildir. Bugüne kadar yaşananlara bakarak, öğretmenin, okul müdürünün, il veya ilçe müdürünün veya bakanın öğrencilerin yukarıda değinilen sorunlarından biri karşısında sorumluluk üstlenici bir tutum takınmadığı söylenebilir. Sınıfa örgütsel bakış, bütün bir sınıfın bu tür durumlar karşısında sorumluluğunu ön plana çıkaracağından sonuç alıcı gibi gözükmektedir.

SONUÇ

Bu güne kadar eğitim ve okul yönetimi alanlarıyla sınıfın içine kadar girilmemiş yalnızca dışardan idare edilebileceği sanılmıştır. Fakat tüm dünyadaki gelişmeler artık sınıfın içine bilimsel bir temelle girilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu görüşte sınıf, eğitim ve okul yönetimi alanlarından kopuk bir özelliğe sahip olmamalıdır. Eğer öyle olursa, tıpkı bütün insanlığın mirasından yoksun bir bebeğin dünyaya gelmesi gibi bir durum yaşanır. Bu türden durumların yaşanması da giderek kuramdan uzaklaşan bir dünya için pek olanaklıdır. Diğer bilimlerde olduğu gibi eğitim alanında da giderek daha fazla parçalara ayrılma sonucunu doğuran “uzmanlaşma/işbölümü” kuramsal temellerin oluşmasında engeller doğurabilmektedir. Uzmanlaşmanın/işbölümünün olması kaçınılmazdır fakat bütüne bakışı koruyan bir özelliği mutlaka taşıması gerekmektedir.

Sınıfa örgütsel ve yönetsel bakmak gerekmektedir. Bu bakış; sınıfı örgüt, öğrenciyi işgören ve öğretmeni yönetici olarak değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Doğal olarak bu kavramların kattığı her içerik ince ayarlarla sınıf yönetimine transfer edilmeli, test edilmeli ve sınıf yönetimi kuramsal temeline oturtulmalıdır. Süreç ve etkinlik alanı olarak sınıf yönetimi, eğitimin özelliklerini dikkate almak, eğitim-yönetim, öğretim-yönetim ilişkileri ışığında kendine özgü kapsam ve yöntem uyarlamalarını yapmak zorundadır. Başka örgütlerin yönetimine ilişkin geliştirilen modeller, eğitim örgütlerine (sınıfa) güvenle uygulanmadan önce adaptasyon ve değerlendirme çalışmalarına tabi tutulmalıdır (Bush 1986: 7). Çünkü, örgütlerdeki benzersizlik prensiplerde de benzersizlikleri meydana getireceğinden okul yönetimi (sınıf yönetimi) de, buna bağlı olarak benzersiz özellikler gösterecektir (Monahan ve Hengst 1982: 114).

KAYNAKÇA

- Aydın, Mustafa **Eğitim Yönetimi**, Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.(Üçüncü Baskı), 1991.
Başar, Hüseyin. **Sınıf Yönetimi**, Ankara : Pegem Yayınları, 1999
Başaran, İ. Ethem. **Eğitim Yönetimi**, Ankara: Sevinç Matbaası, 1988.
Bursalıoğlu, Ziya. **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**, Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No:154, 1987.
Bush, Tony. **Theories of Educational Management**, London: Paul Chapman Publishing Ltd, 1986.
Campbell, Roald F-John E. Corbally and Raphhael O. Nystrand **Introduction to Educational Administration**, Boston: Allyn an Bacon,1983.
Can, Halil. **Organizasyon ve Yönetim**, Ankara: Adım Yayıncılık Mat.San.Tic.Ltd., İkinci Baskı, 1992.
Cumhuriyet Gazetesi. *Sınıfta İntihar Etti. Haberler* 15 Ekim 2001, s 3.
E-kolay.net. **Almanya'da Lisede Katliam: 18 Ölü.** <http://www.e-kolay.net/haber/haber.asp?PID=64&HID=1&haberID=45393>, 2001
Erdoğan, İrfan. **Sınıf Yönetimi: Ders, Konferans, Panel ve Seminer Etkinliklerinde Başarının Yolları**, Ankara: Sistem Yayıncılık, 2000
Fidan, Nurettin ve Münire Erden. **Eğitime Giriş**, Ankara: Feryal Matbaacılık San.ve Tic. Ltd. Şti, 1991.

- Glasser, William. **Okulda Kaliteli Eğitim**, İstanbul: Beyaz Yayınları, (Çev: Ulaş Kaplan), 1999.
- Homans, George C. **İnsan Grubu**, (Çeviren: Oguz Onaran ve vd) Ankara: TODAİE Yayınları No: 121, 1971 .
- Kaya, Yahya K. **Eğitim Yönetimi, Kuram ve Türkiye 'deki Uygulama**, Ankara: Set Ofset Matbaacılık Ltd. Şti, 1991.
- Katz, Daniel and Robert L. Kahn. **Örgütlerin Toplumsal Psikolojisi**, (Çeviren: Halil Can, Yavuz Bayar). Ankara :TODAİE Yayınları No: 167, 1977.
- Monahan, William G and Herbert R. Hengst. *Management Consersns and Management Issues, In Comtemporary Educational Administration*. New-York: Macmillan Publishing Co. Inc, 1982 .
- Schein, Edgar H. **Örgüt Psikolojisi**, (Çeviren: Mustafa Tosun) Ankara: TODAİE Yayınları No : 173, 1978.
- Açıkgöz-ÜN, Kamile. **Etkili Öğrenme ve Öğretme**, İzmir: Kanyılmaz Matbaası, 1996
- Taymaz, Haydar. **Uygulamalı Okul Yönetimi**, Ankara: AÜ Eğitim Fakültesi Yayınları No: 166, 1981.
- Toprakçı, Erdal. *Teknoloji Açısından Okulun Kendine Özgü Yönleri*, **Eğitim Yönetimi Dergisi** Yıl: 2, Sayı: 1, Kış 1996, (ss: 113-120).
- Toprakçı, Erdal. **Okul Yönetiminin Kendine Özgü Yönleri**, Malatya: İÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1993
- Türmüklü, Abbas. **Okullarda Sınıf Yönetimi**, Ankara:<http://www.yok.gov.tr /egfak/aturnuklu.html>, 1999. TT: 16/02/2001
- Winitzky, Nancy and Don Kauchak. *Learning To teach: Knowledge Develepment In Classroom Management, Teaching & Teacher Education*, Vol: 11, No: 3, pp: 215-227, 1995